

support for the educational process (modern textbooks, manuals of leading Ukrainian, European and world authors), availability of a system of teaching control and evaluation (survey of students regarding the quality of work of teachers) and the level of knowledge of those seeking education (compilation of test controls of the current, final and unified state qualification exam), the use of the latest educational technologies in the learning process, the involvement of students and teachers in scientific research, the compliance of the training programs of the disciplines with modern requirements, the appropriate material and technical support of the educational process with the latest scientific literature that meets the modern requirements, the use of materials from sociological and other types of surveys, orientation of teaching to the formation of social and leadership qualities of the future specialist, stimulation of independent work of students, exchange of experience with foreign specialists, development and active implementation of student mobility within the framework of Erasmus+ grant support. The problems, peculiarities and directions of development of higher medical education in the context of the European and world paradigm of higher education are considered. The importance of factors affecting the reform and quality of higher education in the preparation of the future doctor and bringing it into line with the requirements of the world and European area of higher education is highlighted. It is shown that the development of the higher education system, and in particular the medical one, as the training of a modern specialist, must be considered in the context of the development of the system of the society in which the graduate finds himself, and the system of higher education, the peculiarities of the system of one or another country, as well as the specifics of the system itself.

Key words: *higher education, higher medical education, quality of education, future doctors, European Education Area.*

УДК 378.147

Поліна Якименко

Міжнародний класичний університет імені Пилипа Орлика

ORCID ID 0000-0002-4233-4098

DOI 10.24139/2312-5993/2024.06/152-159

РОЗРОБКА ТА ВПРОВАДЖЕННЯ SOFT SKILLS ТЕХНОЛОГІЙ В КОНТЕКСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розглядається проблема розвитку та впровадження технологій формування soft skills в контексті педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи. Особливу увагу приділено важливості гнучких навичок для успішної професійної діяльності вчителя, а також їх ролі в акмеологічному зростанні студентів. Визначено основні компоненти soft skills, такі як креативність, емоційний інтелект, вміння організувати свій час, працювати в команді та управляти інформацією, що необхідні для розвитку особистості майбутнього педагога. Окреслено ключові методи і стратегії, які сприяють ефективному впровадженню цих навичок у навчальний процес, зокрема через інтерактивні форми роботи, тренінги, ігрові та театралізовані технології. Представлені результати досліджень, що підтверджують позитивний вплив розвитку soft skills на професійну підготовленість студентів

та їхню готовність до роботи в школі. Запропоновано методичні рекомендації для оптимізації освітнього процесу та стимулювання студентів до розвитку ключових гнучких навичок, що є основою для акмеологічного зростання майбутніх педагогів.

Результати дослідження показали, що більше чверті студентів мають низький рівень розвитку *soft skills*, що вимагає уваги викладачів та оптимізації освітнього процесу. Середній рівень демонструє можливості для покращення, а достатній рівень свідчить про здатність студентів досягати високих результатів у професійній діяльності. Високий рівень вказує на професійну готовність до роботи та акмеологічне зростання. Опитування викладачів показало, що для розвитку *soft skills* активно використовуються театралізація, ігрові та інтерактивні технології, що сприяють розвитку нових навичок. Випускники підтвердили, що гнучкі навички полегшили їх кар'єрний ріст і взаємодію з учнями, батьками та колегами, а також стимулювали професійний розвиток. Розвиток різних педагогічних ролей (вихователя, помічника, організатора, тьютора та ін.) є необхідним для акмеологічного зростання вчителя. Дослідження дозволило сформулювати рекомендації щодо наближення студентів до акмеологічної вершини через вивчення педагогічних та методичних курсів, а також виявлення факторів, що гальмують розвиток гнучких навичок.

Ключові слова: *soft skills*, педагогічна підготовка, вчителі початкової школи, акмеологічне зростання, технології навчання.

Постановка проблеми. Модернізація освітнього процесу та реформаторські зміни в суспільстві впливають на підготовку вчителів початкових класів. Євроінтеграційні тенденції і глобальні виклики акцентують на розвитку *soft skills* (гнучких навичок), таких як комунікабельність, саморегуляція, творче мислення, відповідальність, ініціативність, що є важливими для успішної професійної діяльності педагогів, які дозволяють розширювати педагогічний кругозір, розвивати впевненість у діях і сприяють професійному зростанню.

Перед вищими навчальними закладами стоїть завдання підготувати конкурентоспроможних педагогів, здатних до саморозвитку та акмеологічного росту. Важливим аспектом є формування в студентів бажання до самовдосконалення та активного пошуку шляхів професійного розвитку.

Аналіз актуальних досліджень. Розвиток *soft skills* в останні роки набув великої актуальності, про що свідчать дослідження (О. Акімова, І. Візнюк, І. Габа І. Зязюн, О. Жовнич, К. Коваль, Т. Кожушкіна, З. Курлянд, О. Паламарчук та ін.), згідно з якими саме ці навички визначають професійну успішність. Використання театралізованих ігор та інших інтерактивних методів навчання дозволяє майбутнім педагогам розвивати ці навички, що є

необхідним для їх успішної професійної діяльності в умовах сучасної освіти (Курлянд, 2019; Лазаренко, Візнюк, 2023; Паламарчук, Візнюк, Габа, 2023; Петухова, 2007).

Метою статті є розробка та впровадження soft skills технологій в контексті педагогічної підготовки вчителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу. Поняття «soft skills» визначається як здатність ефективно діяти в змінних ситуаціях для прийняття рішень, як система особистісних якостей, таких як *емержентність* (здатність до самоосвіти і самовдосконалення) та *синергетичність* (взаємопов'язаність навичок). У процесі навчання майбутні вчителі набувають hard skills – професійних навичок, проте для досягнення успіху необхідно розвивати й soft skills, що підсилюють їх ефективність (Паламарчук, Візнюк, Габа, 2023; Петухова, 2007).

К. Коваль класифікує soft skills на три групи (Курлянд, 2019; Лазаренко, Візнюк, 2023):

1. *Особистісні якості* (самопрезентація, самоуправління, творчість, критичне мислення, постановка цілей і шляхи їх досягнення).

2. *Комунікативні якості* (здатність чітко висловлювати думки, слухати співрозмовника, підтримувати розмову з людьми різних груп).

3. *Управлінські якості* (командна робота, лідерство, time-менеджмент, відповідальність за результат і організація творчої атмосфери).

Т. Кожушкіна класифікує soft skills на чотири категорії (Курлянд, 2019; Петухова, 2007):

1. *Комунікативні здібності* (вміння чітко висловлювати думки, вести дискусії, розвивати ораторські навички).

2. *Здібності до self-менеджменту* (раціональне використання часу, організація роботи та відпочинку, структуризація діяльності).

3. *Продуктивне мислення* (генерація креативних ідей, критичне та творче мислення, інтерпретація реальності).

4. *Здібності до управління* (лідерство, командна робота, організація спільної діяльності).

О. Савченко виокремила soft skills для майбутніх учителів, необхідні для професійної діяльності (Лазаренко, Візнюк, 2023; Петухова, 2007):

1. *Організаційні* щодо підготовка до сприймання матеріалу, робота в потрібному темпі, організація робочого місця.

2. *Загально пізнавальні* в контексті навичок чіткого висловлювання думок, комунікації під час групових завдань.

3. *Інформаційні* відповідно до аналізу та порівняння матеріалу, виділення головного, встановлення зв'язків, формулювання висновків.

4. *Контрольно-оцінні* щодо взаємоперевірки та оцінки правильності суджень.

О. Жовнич зазначила, що акмеологія допомагає особистості будувати шлях професійного зростання, сприяючи розвитку саморозвитку і самоактуалізації через спеціальні soft skills техніки для формування професійного "Я". О. Акімова пропонує створювати умови квазіпрофесійної реальності для розвитку гнучких навичок у майбутніх педагогів через тренінги, конференції, майстер-класи та інтерактивні вправи, що допоможе сформувати необхідні професійні навички і сприятиме подальшому росту. Н. Лазаренко підкреслює, що вищі навчальні заклади повинні стати центрами розвитку soft skills, забезпечуючи творчий простір для акмеологічного зростання студентів (Курлянд, 2019; Паламарчук, Візнюк, Габа, 2023).

З. Курлянд вважає, що театралізовані ігри сприяють розвитку soft skills, розкриваючи внутрішній потенціал особистості та рекомендує використовувати різні види театралізації для роботи з майбутніми вчителями. О. Паламарчук, І. Візнюк, І. Габа згідно цього додають, що театралізація гармонійно поєднується з ідеями Нової української школи (Лазаренко, Візнюк, 2023; Паламарчук, Візнюк, Габа, 2023).

Розвинені гнучкі навички є основою акмеологічного зростання майбутніх педагогів. Акмеологічний підхід передбачає постійне вдосконалення людини на всіх етапах життя, вдосконалення педагогічної спільноти та оптимістичний погляд на особистість. За результатами аналізу наукової літератури, ми визначили шість ключових гнучких навичок, необхідних для успішного розвитку молодшого школяра (Курлянд, 2019; Паламарчук, Візнюк, Габа, 2023):

- *креативність* (творчий підхід до завдань і генерація ідей);
- *емоційний інтелект* (розуміння і контроль своїх емоцій, адаптація до інших);
- *організація часу* (раціональне використання часу і режиму дня);
- *вміння презентувати себе* (чітка комунікація і відстоювання позиції);
- *вміння працювати в команді* (організація спільної діяльності, створення творчої атмосфери);

– *вміння управляти інформацією* (аналітичне мислення, виділення головного, порівняння та пошук взаємозв'язків).

Розвиток soft skills є важливим елементом акмеологічного зростання майбутніх учителів, оскільки ці навички сприяють ефективній педагогічній діяльності та самовдосконаленню. Для формування гнучких навичок необхідно створювати умови для їх активного практичного застосування, зокрема через інтерактивні методи, ділові ігри та театралізацію. Важливо оптимізувати освітній процес, впроваджувати додаткові завдання для покращення цих умінь та активно залучати студентів до саморозвитку. Студенти з високим рівнем soft skills є більш готовими до професійної діяльності та успішно адаптуються до умов реальної педагогічної роботи.

Відповідно до проблеми дослідження визначено чотири рівні розвитку гнучких навичок майбутніх учителів початкової школи (Лазаренко, Візнюк, 2023; Петухова, 2007):

Низький рівень визначається тим, що студентам важко комунікувати, висловлювати думки, працювати в команді та брати на себе відповідальність. Вони не зацікавлені у самопрезентації та мають проблеми з аналізом інформації.

Середній рівень обумовлений здатністю чітко ставити мету, але з-за наявності труднощів здобувачі освіти не завжди досягають її. Креативність базується на копіюванні досвіду. Вони легко презентують себе, але не завжди обирають ефективні методи в досягненні цілей та мають проблеми з організацією роботи в команді.

Достатній рівень ґрунтується на тому, що студенти впевнено досягають мети, займаються творчістю, мають добре розвинене аналітичне мислення, самостійно роблять висновки та ефективно аналізують інформацію.

Високий рівень характеризується самостійністю визначення мети та ефективністю її реалізації. Вони креативно підходять до виконання завдань, здатні організувати командну роботу та здійснювати глибокий аналіз власної діяльності для самовдосконалення.

Відповідно до того було проведено дослідження (осінь 2024 року) за результатами якого 102 учасники (студенти 4 курсу Хмельницького національного університету) показали, що 22 студенти (21,9%) мають низький рівень розвитку гнучких навичок, 52 особи (52,3%) – середній, 20 осіб (20,0%) – достатній, і 6 осіб (5,8%) – високий (рис. 1). Використано такі емпіричні методи: тест емоційного інтелекту

М. Манойлова, тест креативності О. Тутнік, тест соціального інтелекту Дж. Гілфорда, тест міжособистісних стосунків Т. Лірі, шкала оптимізму І. Шуллера та А. Комуніана та ін.

Результати дослідження показали (рис. 1), що більше чверті студентів мають низький рівень розвитку soft skills, котрі потребують уваги викладачів та оптимізації освітнього процесу. Середній рівень має значні можливості для покращення, а достатній рівень свідчить про здатність студентів досягати високих результатів у професійних здобутках. Високий рівень вказує на професійну готовність до роботи та акмеологічне зростання. Опитування викладачів показало, що для розвитку soft skills використовуються театралізація, ігрові та інтерактивні технології, що сприяють активному опануванню нових навичок. Випускники зазначили, що розвинені гнучкі навички допомогли їм в організації кар'єрного зросту, полегшили взаємодію з учнями, батьками та колегами, а також стимулювали їхній професійний розвиток.

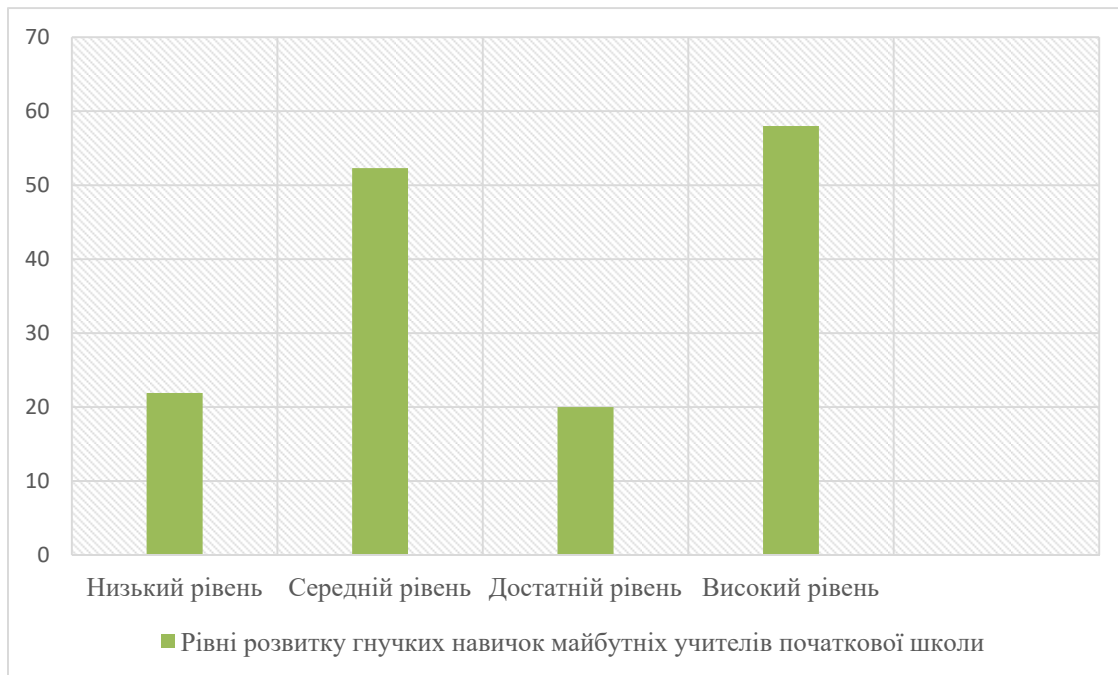

Рис. 1. Рівні розвитку soft skills

Таким чином, для акмеологічного зростання вчителів має розвивати різні педагогічні ролі: вихователя, помічника, організатора, тьютора, спостерігача, партнера, радника. Проведене дослідження дало змогу сформулювати такі рекомендації як наближення студентів до акмеологічної вершини через вивчення педагогічних і методичних курсів та виявлення й усунення факторів, які гальмують розвиток гнучких навичок, заохочуючи студентів до професійної діяльності.

Відповідно до того, зазначено, що головним завданням вищої освіти є розвиток гнучких навичок у майбутніх учителів початкової школи. Soft skills (гнучкі навички) включають креативність, комунікацію, відповідальність, ініціативність, уміння ефективно використовувати час та самопрезентуватися. Розвинені soft skills сприяють педагогічній самореалізації та акмеологічному зростанню вчителів. Дослідження показало, що в закладах вищої освіти слід звертати увагу не тільки на професійні компетенції, а й на розвиток цих навичок, що створює основу для успішного кар'єрного зростання. З акмеологічної точки зору готовність вчителя до самореалізації забезпечується розвитком усіх процесів, стимулюванням досягнення акме та формуванням педагогічної майстерності.

Висновок. Розвиток гнучких навичок у майбутніх учителів є важливим елементом їхнього акмеологічного зростання, оскільки ці навички сприяють ефективній педагогічній діяльності та професійному самовдосконаленню. Для формування необхідних soft skills у студентів важливо створювати умови для активного практичного застосування цих навичок, зокрема через інтерактивні методи, ділові ігри, театралізацію та інші активні форми навчання. Низький рівень розвитку гнучких навичок серед студентів вказує на потребу оптимізації освітнього процесу та впровадження додаткових завдань, спрямованих на покращення цих умінь. Студенти з високим рівнем soft skills проявляють більшу готовність до професійної діяльності та є більш успішними в адаптації до умов реальної педагогічної роботи, що підтверджується думками випускників.

Педагогам та закладам вищої освіти слід активніше впроваджувати методи розвитку soft skills, що включають тренінги, майстер-класи та проектну діяльність, для досягнення акмеологічного зростання студентів. Для досягнення високих результатів у розвитку гнучких навичок важливо сприяти їх інтеграції в освітній процес на всіх етапах навчання, активно залучати студентів до саморозвитку та формувати у них усвідомлену потребу у професійному зростанні.

ЛІТЕРАТУРА

- Курлянд, З. Н. (2019). Формування творчої педагогічної позиції майбутніх учителів у процесі професійної підготовки. *Інноваційна педагогіка*, 19 (2), 17-22 (Kurliand, Z. N. (2019). Formation of a creative pedagogical position of future teachers in the process of professional training. *Innovative Pedagogy*, 19(2), 17-22).
- Лазаренко, Н., Візнюк, І. (2023). Моніторинг забезпечення якості професійної освіти педагогів в контексті євроінтеграції. *Comparative Professional Pedagogy*, 13(1), 11–19. URL: <http://surl.li/qikymh> (Lazarenko, N., Vizniuk, I.

(2023). Monitoring of ensuring the professional quality of teacher education in the context of European integration. *Comparative Professional Pedagogy*, 13(1), 11–19. URL: [https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13\(1\)-2](https://doi.org/10.31891/2308-4081/2023-13(1)-2)

Паламарчук, О., Візнюк, І., Габа, І. (2023). Family education in the context of the development of empathy of primary school students. *Наукові інновації та передові технології. Серія: Психологія*, 12(26), 643-654 (Palamarchuk, O., Vizniuk, I., Haba, I. (2023). Family education in the context of the development of empathy of primary school students. *Scientific innovations and advanced technologies. Series: Psychology*, 12 (26) 643-654).

Петухова, Л. Є. (2007). *Теоретичні основи підготовки вчителів початкових класів в умовах інформаційно-комунікаційного педагогічного середовища* : монографія. Херсон : Айлант (Pietukhova, L. Ye. (2007). *Theoretical foundations of primary school teacher training in an information and communication pedagogical environment*: monography. Kherson : Ailant).

SUMMARY

Yakymenko Polina. Developing and implementing soft skills formation technologies in the context of pedagogical training of future primary school teachers.

The article considers the problem of developing and implementing soft skills formation technologies in the context of pedagogical training of future primary school teachers. Special attention is paid to the importance of flexible skills for the successful professional activity of a teacher, as well as their role in the acmeological growth of students. The main components of soft skills are identified, such as creativity, emotional intelligence, the ability to organize one's time, work in a team and manage information, which are necessary for the development of the personality of a future teacher. Key methods and strategies are outlined that contribute to the effective implementation of these skills in the educational process, in particular through interactive forms of work, trainings, game and theatrical technologies. The results of research are presented, confirming the positive impact of the development of soft skills on the professional readiness of students and their readiness to work at school. Methodological recommendations are proposed for optimizing the educational process and stimulating students to develop key flexible skills, which is the basis for the acmeological growth of future teachers.

The results of the study showed that more than a quarter of students have a low level of soft skills development, which requires the attention of teachers and optimization of the educational process. The average level demonstrates opportunities for improvement, and a sufficient level indicates the ability of students to achieve high results in professional activity. A high level indicates professional readiness for work and acmeological growth. A survey of teachers showed that theater, game and interactive technologies are actively used to develop soft skills, which contribute to the development of new skills. Graduates confirmed that flexible skills facilitated their career growth and interaction with students, parents and colleagues, and also stimulated professional development. The development of various pedagogical roles (educator, assistant, organizer, tutor, etc.) is necessary for the acmeological growth of a teacher. The study allowed us to formulate recommendations for approaching students to the acmeological peak through the study of pedagogical and methodological courses, as well as identifying factors that inhibit the development of flexible skills.

Key words: soft skills, pedagogical training, primary school teachers, acmeological growth, learning technologies.